č. j.: 7 A 501/2002 – 42

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Příhody a soudkyň JUDr. Miluše Doškové a JUDr. Marie Žiškové v právní věci **žalobkyně E. C.,** proti **žalované České správě sociálního zabezpečení,** se sídlem Praha 5, Křižová 25, v řízení o žalobě O.C. proti rozhodnutí žalované ze dne 28. 3. 2002, č. j. xxx,

takto:

Žaloba **se zamítá.**

Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Žalobou (opravným prostředkem) podanou v zákonné lhůtě se O. C. domáhal zrušení rozhodnutí žalované ze dne 28. 3. 2002, č. j. xxx, kterým byla zamítnuta jeho žádost o poskytnutí jednorázové částky podle zákona č. 261/2001 Sb. Rozhodnutí označilo nárok za neoprávněný, když trest odnětí svobody vykonaný v době od 1. 10. 1952 do 9. 7. 1959 zůstal rehabilitačním rozsudkem Vojenského obvodového soudu v Olomouci ze dne 27. 6. 1991, č. j. 1 Rtv 74/91, jako přiměřený trest nedotčen. Tímto rozsudkem byl zrušen jednak výrok o trestu a jednak i výrok o použití amnestie z roku 1953 a následným usnesením Vojenského obvodového soudu v Olomouci ze dne 13. 8. 1991, zn. 1 Rtv 74/91, bylo rozhodnuto o účasti na amnestii prezidenta republiky ze dne 1. 1. 1990 a z trestu v trvání 7 roků byla prominuta část trestu ve výši 2 roků a 4 měsíců. Amnestií tak byl prominut zbytek nevykonaného trestu.

Zákon č. 261/2001 Sb. se ovšem vztahuje jen na osoby, jejichž věznění bylo zcela či zčásti zrušeno, nikoliv amnestováno a podle § 4 odst. 4 zákona lze započítat jen rozdíl mezi tresty vykonanými a nově uloženými, nikoliv amnestovanými. Z původně uloženého trestu bylo vykonáno 6 roků a 8 měsíců a nový trest byl stanoven ve výši 7 roků, když k amnestii z roku 1953 nelze přihlížet, neboť rozhodnutí o ní bylo zrušeno.

Proti tomu O. C. namítl, že podle jeho názoru má nárok na odškodnění za dobu 24 měsíců věznění. Byl odsouzen Nižším vojenským soudem v Olomouci dne 29. 1. 1953 pod zn. T 7/53 podle § 5, § 273 odst. 3 zákona č. 86/1950 Sb. k trestu odnětí svobody v trvání 10 roků, z něhož mu byla 1/3 v květnu 1953 amnestována (tedy 3 roky a 4 měsíce). Zbytek trestu ve výši 6 roků a 8 měsíců vykonal dne 9. 7. 1959. Tento rozsudek Nižšího vojenského soud byl zrušen usnesením Vojenského obvodového soudu Olomouc ze dne 27. 6. 1991 zn. 1 Rtv 74/91, a to i výrok o trestu. Novým rozsudkem Vojenského obvodového soudu Olomouc ze dne 27. 6. 1991 zn. 1 Rtv 74/91 mu byl uložen trest ve výši 7 roků, protože původní trest byl neúměrně přísný. V poslední větě rozsudku bylo uvedeno, že po právní moci bude provedena aplikace příslušné amnestie prezidenta republiky. Z toho plyne, že při změně trestu se musela změnit i délka amnestie, která činila 1/3 z trestu. Následně bylo Vojenským obvodovým soudem Olomouc vydáno usnesení zn. 1 Rtv 74/91 o prominutí části z uloženého trestu ve výši 2 roky a 4 měsíce. Trest, který měl být vykonán, tak činil 4 roky a 8 měsíců, ve skutečnosti však trval 6 roků a 8 měsíců. Za rehabilitované proto považuje 2 roky a nárok na odškodnění za 24 měsíce považuje za důvodný.

Žalovaná v písemném vyjádření k žalobě poukázala na obsah správního spisu a důvody napadeného rozhodnutí. Závěr vycházel ze skutečnosti věznění v délce 6 roků a 8 měsíců a nově stanoveného přiměřeného trestu v délce 7 roků. Rozhodnutí proto považuje za odpovídající zákonu.

Dodatečně žalovaná soudu zaslala podání O. C., které dne 22. 7. 2002 předložil Okresní správě sociálního zabezpečení v České Lípě včetně usnesení Okresního soudu v Olomouci ze dne 10. 5. 2002, č. j. 2 T 49/2002 - 167, o zastavení trestního stíhání a požádal o nové zhodnocení jeho věci. Připojil potvrzení Vězeňské služby o době výkonu trestu a amnestii v roce 1953.

Věc nebyla skončena Vrchním soudem v Praze do 31. 12. 2002, proto byla podle § 132 zákona 150/2002 Sb., soudní řád správní, postoupena Nejvyššímu správnímu soudu k dokončení v řízení podle ustanovení části třetí hlavy druhé dílu prvního soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“) - tedy v řízení o žalobách proti rozhodnutím správního orgánu.

Podáním ze dne 15. 4. 2003 sdělila Nejvyššímu správnímu soudu E. C., že O. C. dne xx 10. 2002 zemřel, což doložila úmrtním listem a současně předložila usnesení Okresního soudu v České Lípě ze dne 17. 12. 2002, č. j. 12 D 1009/2002 - 6, z něhož vyplývá, že je jeho dědičkou. V dalším podání uvedla, že hodlá v řízení pokračovat a požaduje přiznání odškodnění za dobu 80 měsíců, jak její manžel změnil žádost dne 22. 7. 2002 u Okresní správy sociálního zabezpečení, která soud na tuto skutečnost neupozornila. Proto požaduje, aby soud uvedenou částku přiznal a navíc rozhodl, že žalovaná je povinna vyplatit i valorizovaný příplatek k důchodu, o který manžel za života také žádal.

E. C.se stala na základě ust. § 107 odst. 2 občanského soudního řádu a § 64 s. ř. s. procesní nástupkyní O.C. v tomto řízení a tedy žalobkyní. Do řízení vstoupila na místo dosavadního účastníka a podle § 107 odst. 4, § 64 s. ř. s. musí přijmout stav řízení, jaký tu je

v době nástupu do řízení. To znamená, že se stala žalobkyní v rozsahu žaloby (opravného prostředku) podané O. C. a je oprávněna k úkonům, které jsou v dalším řízení přípustné. Jestliže tedy předmětem žaloby (opravného prostředku) O. C. bylo rozhodnutí žalované ze dne 28. 3. 2002, č. j. xxx, a to z důvodů, že mu mělo být vyplaceno odškodnění za dobu 24 měsíců, je soud v zákonné lhůtě vymezeným předmětem a rozsahem přezkumu vázán (§ 75 odst. 1 s. ř. s., § 250m odst. 2, § 250h odst. 1 za použití § 250l odst. 2 o. s. ř. účinného v době podání opravného prostředku). Pokud se tedy O.C. obrátil na žalovanou s rozšířeným požadavkem podle zákona č. 261/2001 Sb. na odškodnění za dobu 80 měsíců a jeho procesní nástupkyně na to poukazuje ve svém vyjádření, stalo se tak jednak po lhůtě k podání opravného prostředku, navíc jde fakticky o novou žádost, o níž žalovaná napadeným rozhodnutím nerozhodovala. Stejně tak poukaz na žádost o příplatek k důchodu nelze u soudu v tomto řízení projednávat; ze spisu je patrno, že v této věci již rozhodoval Krajský soud v Ústí nad Labem dne 3. 3. 1994 pod č. j. 14 C 645/92 - 12, aniž je ovšem zřejmé, zda O.C. využil možných opravných prostředků. Toto rozhodnutí Nejvyšší správní soud není oprávněn přezkoumávat..

O důvodech žaloby (opravného prostředku) podané O. C. uvážil soud následovně:

Podle § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů a o změně zákona č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945, se tento zákon vztahuje na občany České republiky, kteří byli vězněni mezi 25. únorem a 1. lednem 1990 a u kterých bylo rozhodnutí o jejich věznění zcela nebo částečně zrušeno podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, nebo podle zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu. Podle § 3 odst. 1 citovaného zákona je politický vězeň oprávněnou osobou mající nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky.

K tomu ze spisu vyplynulo, že O. C. dne 12. 9. 2001 požádal o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. jako politický vězeň za dobu neoprávněného věznění. Žádost doplnil podáními ze dne 31. 1. 2002 a ze dne 28. 2. 2002, v nichž poukázal na skutečnosti uplatněné i v žalobě a výslovně uvedl, že požaduje odškodnění za dobu 2 roků věznění, které byly podle jeho názoru rehabilitovány.

K žalobním tvrzením ze spisu vyplývá, že O. C. byl odsouzen rozsudkem Nižšího vojenského soudu v Olomouci ze dne 29. 1. 1953 zn. T 7/53 k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 10 roků a z tohoto trestu mu byly na základě amnestie v roce 1953 prominuty 3 roky a 4 měsíce. Zbytek trestu v délce 6 roků a 8 měsíců vykonal dne 9. 7. 1959. Usnesením Vojenského obvodového soudu v Olomouci ze dne 27. 6. 1991 zn. 1 Rtv 74/91 bylo rozhodnuto o soudní rehabilitaci tak, že se v rozsudku Nižšího vojenského soudu Olomouc ze dne 29. 1. 1953 zrušuje výrok o uloženém trestu odnětí svobody v trvání 10 roků, jakož i výroky navazující. V důvodech je uvedeno, že nebyl shledán důvod ke zrušení výroku o vině, ale trest byl shledán nepřiměřeně přísným ve smyslu § 14 odst. 1 písm. f) rehabilitačního zákona, a proto byl zrušen výrok o trestu a výroky na něj navazující. Rozsudkem téhož soudu, z téhož dne, byl O. C. při nezměněném výroku o vině uložen trest v trvání 7 roků. Usnesením téhož soudu ze dne 13. 8. 1991 bylo provedeno započítání vykonaného trestu do trestu nově uloženého, který byl vykonáván v době od 31. 3. 1953 do 31. 11. 1957 a dalším usnesením téhož soudu, z téhož dne, bylo rozhodnuto o účasti O. C. na

amnestii prezidenta republiky ze dne 1. 1. 1990 a o prominutí z nově uloženého trestu odnětí svobody v délce trvání 7 roků doby 2 roků a 4 měsíců.

Je tedy zřejmé, že v rehabilitačním řízení nedošlo ke zrušení výroku o vině, ale pouze o trestu, byl uložen trest nový v délce trvání 7 roků, z něhož byla část v délce trvání 2 roků a 4 měsíců prominuta, a to v důsledku amnestie z roku 1990. Nešlo tedy o žádnou žalobou tvrzenou realizaci amnestie z roku 1953, nic takového nevyplývá ani ze závěru rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ani z jeho usnesení o amnestii. Amnestie z roku 1953 měla tehdy vliv na skutečnou dobu výkonu trestu a jen takový vliv má i na posouzení nároku na odškodnění. Vykonal-li O. C. fakticky trest v délce trvání 6 roků a 8 měsíců a byl mu nově uložen trest, musela žalovaná postupovat při posouzení nároku podle § 4 odst. 4 zákona č. 261/2001 Sb. Podle tohoto ustanovení při částečné změně odsuzujícího soudního rozhodnutí se počítá jen rozdíl mezi tresty vykonanými na základě původního rozsudku a stanovenými přiměřenými tresty nebo tresty nově uloženými. Nově uložený trest přesahoval trest skutečně vykonaný. Užití amnestie z roku 1990 ve vztahu k nově uloženému trestu není naplněním podmínek zákona č. 261/2001 Sb., který předpokládá poskytnutí jednorázové peněžní částky jen ve vztahu k výkonu trestu, který byl zrušen nebo změněn podle zákona č. 119/1990 Sb. nebo podle zákona č. 198/1993. Původní trest sice takto zrušen byl, ovšem nově uložený trest využití zákona neumožňuje a k amnestované části trestu přihlédnout nelze.

Vážila-li žalovaná žádost a skutkové okolnosti ve vztahu k rehabilitačním rozhodnutím, odpovídal její závěr zákonu (§ 32, § 46 správního řádu, § 2 odst. 1, § 4 odst. 4 zákona č. 261/2001 Sb.). Žalovaná nemohla při napadeném rozhodnutí vzít v úvahu rozšíření žádosti a nové doklady, když ty jí byly předloženy prostřednictvím Okresní správy sociálního zabezpečení v České Lípě až dne 1. 7. 2002 a dne 22. 7. 2002, tedy po vydání napadeného rozhodnutí. Stejně tak jí ani nelze vytýkat, že existenci nových dokladů v řízení sama nezjistila, neboť rozhodnutí Okresního soudu v Olomouci č. j. Nt 201/2002 - 11 bylo vydáno dne 28. 3. 2002 (tedy ve stejný den jako rozhodnutí žalované) a rozhodnutí Okresního soudu v Olomouci č. j. 2 T 49/2002 - 167 až dne 10. 5. 2002. Žalované tak při vydání napadeného rozhodnutí nelze vytýkat ani nedostatečné zjištění skutečného stavu věci, když nemohla zjistit a tedy ani hodnotit doklady, které před jejím rozhodnutí neexistovaly.

Soudu byla tato další rozhodnutí (a to usnesení Okresního soudu v Olomouci ze dne 28. 3. 2002, č. j. Nt 201/2002 - 11, podle něhož byl rozsudek Nižšího vojenského soudu v Olomouci zn. T 7/53 ze dne 28. 1. 1953 a usnesení Vojenského obvodového soudu v Olomouci zn. 1 Rtv 74/91 ze dne 27. 6. 1991 a rozsudek Vojenského obvodového soudu v Olomouci zn. 1 Rtv 74/91 ze dne 27. 6. 1991 zrušeny podle § 6 zákona č. 198/1993 Sb.) předložena dne 15. 4. 2003 E. C. s tím, že by soud v tomto řízení z nich měl vycházet. Opravný prostředek proti rozhodnutí žalované bylo možno podle § 7 odst. 4 zákona č. 261/2001 Sb. a podle § 250m odst. 2 občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2002 podat ve lhůtě 30 dnů od doručení rozhodnutí a podle § 249 odst. 2 (§ 250l odst.2) o. s. ř. bylo možno jen v této lhůtě označit důvody nezákonnosti, pro které je rozhodnutí napadáno. Soud tedy je oprávněn hodnotit zákonnost napadeného rozhodnutí jen v mezích žalobních důvodů uplatněných v zákonné lhůtě. Nově vznesené důvody a doklady tak není oprávněn brát při hodnocení zákonnosti napadeného rozhodnutí v úvahu. Soud přesto doplnění žaloby včetně nových dokladů předložil žalované s žádostí o posouzení, zda nehodlá nárok na základě nových skutečností uspokojit, když takový postup by učinil další soudní řízení bezpředmětným. K tomu žalovaná sdělila, že ani na základě nových dokladů nepovažuje nárok za oprávněný - její vyjádření soud s ohledem na meze daného přezkumného řízení není oprávněn hodnotit.

Nicméně je třeba podotknout, že nárok uplatněný u žalované dne 1. 7. a 22. 7. 2002 je novým uplatněním nároku (i když je žádost označena jako změna původní žádosti, jde o žádost o odškodnění za jinou dobu, z jiného titulu zrušení odsuzujícího rozsudku, za stavu zrušení rehabilitačních rozhodnutí - tedy o novou žádost) podaným v zákonné lhůtě (§ 3 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb.) a žalovaná je povinna o něm samostatně rozhodnout. Toto další rozhodnutí pak lze při nevyhovění napadnout žalobou na soudě.

Napadené rozhodnutí žalované bylo ovšem vydáno na základě dostatečně zjištěného skutečného stavu věci, odpovídá zákonu, a proto Nejvyšší správní soud podle § 78 odst. 7 s. ř. s. žalobu jako nedůvodnou zamítl. Ve věci přitom rozhodl bez jednání za podmínky souhlasu účastníků řízení (§ 51 odst. 1 s. ř. s.).

Žalobkyně neměla v tomto přezkumném soudním řízení úspěch, podle § 60 odst. 1 s. ř. s. nemá právo na náhradu nákladů řízení; žalovaná náhradu nákladů nepožadovala. Proto soud vyslovil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku n e j s o u opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 28. května 2003

JUDr. Petr P ř í h o d a
předseda senátu